

نقش سازمان اطلاعاتی انگلستان

مطرح شد.

بر اساس اظهارات مطرح شده، زنی که در آن زمان رهبری پایگاه M16 در این کشور آفریقای مرکزی را بر عهده داشت، قتل پاتریس را با همکاری سازمان اطلاعات بریتانیا راهبری کرده است. یکی از اعضای حزب کارگر در همین خصوص گفته بود: «پارک بارونس مونموث» چند ماه قبل از مرگش در مارس ۲۰۱۰ برای او اعتراف کرد که در سال ۱۹۶۱ در ترور پاتریس لومومبا نقش داشته است. او نوشت: «من به هیاهوی پیرامون ربهوده شدن و قتل لومومبا اشاره کردم و این نظریه را به یاد آوردم که M16 ممکن است با آن ارتباط داشته باشد؟ او پاسخ داد: «ما انجام دادیم».

من سازماندهی اش کردم.» گمان می‌رود پارک که پس از چهار دهه به عنوان یکی از برترین مأموران اطلاعاتی زن بریتانیا توسط برخی به عنوان «ملکه جاسوسان» شناخته می‌شد، در سال ۱۹۵۹ توسط M16 تحت پوشش رسمی دیپلماتیک به کنگو فرستاده شده باشد. او در نامه‌اش به نقل از پارک آورده ما نگران ذخایر با ارزش اورانیوم و همچنین الماس‌ها و سایر مواد معدنی مهم کنگو بودیم. این نامه در پاسخ به بررسی کتاب «کالدور والتون» درباره فعالیت‌های اطلاعاتی بریتانیا نوشته شده است.

شکست بخورد، خانواده‌های آنها بی‌پول خواهند ماند.» درخواست بلافاصله پذیرفته می‌شود.

در ۱۴ سپتامبر ۱۹۶۰، موبوتو برای اولین بار قدرت را به دست گرفت. لومومبا دستگیر شد؛ بومبوکو وزیر خارجه باقی ماند و روابط دیپلماتیک با اتحاد جماهیر شوروی، چین و چکسلواکی پایان یافت. اما یک مشکل وجود داشت. موبوتو که کاساویو را در حبس خانگی قرار داده، بالفعل رئیس دولت است. دولین فوراً به ملاقات او رفت: «شما مشکل بزرگی در مشروعیت دارید، بخصوص که مجلس شورای ملی را برکنار کردید. کاساویو را به قدرت برگردانید.» موبوتو این کار را انجام داد و کاساویو را به قدرت بازگرداند، زیرا انتخاب زیادی نداشت. در هفته‌های پس از کودتا، حداقل در سه نوبت سیا با استفاده از خبرچینان خود در طرفداران لومومبا، به موبوتو کمک کرد تا تلاش‌ها برای ترور خودش را خنثی کند.

این مسأله باعث ایجاد ارتباط دوستی تنگاتنگی با موبوتو شد. رئیس ایستگاه سیا دیگر تحسین خود را برای این سرهنگ جوان که نه تنها دارای شجاعت بدنی خیره‌کننده بود، بلکه قادر بود بر انبوهی از شورشیان وحشی و خطرناک تسلط یابد، پنهان نمی‌کرد. موبوتو در عین حال با افراد دولین احاطه شده بود. این گروه متشکل از افرادی بود که یا «دوستان سیا بودند یا با نفوذ آن استخدام شده بودند».

■ عملیاتی که آیزنهاور دستورش را صادر کرد

البته موضوع لومومبا همچنان حل نشده باقی مانده بود. نخست‌وزیر سابق اگرچه در بازداشت بود، اما هنوز اقامتگاه رسمی خود را ترک نکرده بود. او اکنون توسط نیروهای حافظ صلح سازمان ملل محافظت می‌شد. اظهارات متعدد لومومبا به همان اندازه که شجاعانه بود، تحریک‌کننده به حساب می‌آمد. خلاصه اینکه از نظر آمریکا باید جلوی او گرفته می‌شد.

در ۱۹ سپتامبر ۱۹۶۰، دولین پیامی محرمانه از ساختمان مرکزی سیا در ویرجینیا دریافت کرد: «جو از پاریس» در ۲۷ سپتامبر به آنجا خواهد رسید. او با شما تماس می‌گیرد و شما باید با هم کار کنید.» در روز تعیین شده، او و جو در یک کافه و سپس در یک خانه امن ملاقات کردند. جو شمیمیدانی است که برای سیا کار می‌کند و مجموعه‌ای کامل از سموم را برای از بین بردن لومومبا با خود به همراه آورده بود. دولین پرسید: «چه کسی مجوز این عملیات را داده است؟» جو پاسخ داد: «شخص رئیس جمهور، آیزنهاور» و ادامه داد: «این فقط و تنها به شما بستگی دارد که این کار را انجام دهید.» سپس بسته‌ای حاوی سم را به او داد: پودرها و مایعات مختلف برای غذا، نوشیدنی و حتی یک خمیر دندان مخصوص. در ادامه هم گفت: «اگر مرد ما دندان‌هایش را با آن مسواک بزند، فلج اطفال بدی می‌گیرد. امروز اینجاست و فردا دیگر نیست.» دولین، که از نیاز به سرکوب لومومبا متقاعد نشده بود، با تنها نماینده خود در اطرافیان لومومبا تماس گرفت. اما او از این کار خودداری کرد و به دولین اطمینان داد که به آشپزخانه‌ها و آپارتمان‌های خصوصی لومومبا که به طور فزاینده‌ای نسبت به اطرافیانش بی‌اعتماد بود، دسترسی ندارد. در طول چند هفته بعد، دولین هیچ کاری نکرد. سیا بی‌صبرانه منتظر بود و مدام پیام می‌فرستاد: «چه شد؟» ۲۷ نوامبر ۱۹۶۰ در یک شب طوفانی، لومومبا مخفیانه پایتخت را ترک کرد تا به استانیولیل، سنگر امن خود برود. اما چند روز بعد در کاسای دستگیر و به شدت مورد ضرب و شتم قرار گرفت و قبل از اینکه در اردوگاه نظامی تیسویل زندانی شود به لنیوپولدویل بازگردانده شد. نماینده سازمان ملل در کنگو به «هامارشولد» (دبیر کل سازمان ملل) التماس می‌کرد تا به گروه غنای سازمان ملل اجازه دهد تا مأموریت نجات پاتریس را انجام دهند؛ اما دبیرکل تحت فشار مستقیم آمریکایی‌ها این درخواست را نپذیرفت!

■ بگذارید کنگویی‌ها از کنگویی‌ها مراقبت کند

هنگامی که طرفداران لومومبا از چند استان دیگر کنگو قیام خود را آغاز می‌کردند، طرح آمریکایی دیگری ظاهر شد! بگذارید کنگویی‌ها مراقب کنگویی‌ها باشند! به عبارت دیگر «بگذارید ارتش خودش کار کثیف را انجام دهد.»

۱۳ ژانویه ۱۹۶۱ در اردوگاه تیسویل، جایی که لومومبا در آن نگهداری می‌شد شورش شد. سیا سرعت متوجه شد که سربازان نخست‌وزیر سابق را آزاد کرده و تصمیم دارند تحت امر او قرار گیرند. اما بار دیگر، رئیس ارتش سربازان را تحت کنترل خود در می‌آورد و لومومبا دوباره دستگیر شد. این قهرمان استقلال کنگو با هوایما به الیزابتویل (لوبوباشی کنونی)، مرکز استان جدایی طلب کاتانگا، جایی که دشمن قسم‌خورده‌اش تومبه منتظر اوست، فرستاده شد. لومومبا، با صورت متورم خود، در ۱۷ ژانویه در حال ورود به فرودگاه دیده شد و در همان روز کشته شد. ۲۰ ژانویه، رئیس‌جمهور کندی در واشنگتن کار خود را آغاز کرد. در سیا نیز همگی از این اتفاق استقبال کردند که پرونده لومومبا قبل از آغاز دولت جدید بسته شد.

■ Ben Quinn

■ روزنامه نگار
■ روزنامه گاردین

The Guardian

در سال ۲۰۱۳ میلادی، گاردین به ادعاهای مطرح شده توسط یکی از اعضای سابق M16 پرداخت که به برنامه‌ریزی و همکاری در قتل لومومبا اشاره و به آن اعتراف کرده بود. سازمان اطلاعاتی انگلیس اما پاسخی به این ادعا نداد و تنها یکی از مأموران این سازمان ادعا کرد که خانم پارک مونموث در آن زمان اختیار دادن دستور قتل کسی را نداشته است. اما بعد از آن، ادعاهای مربوط به قتل پاتریس لومومبا در سال ۱۹۶۱ توسط یکی از اعضای مجلس اعیان بریتانیا از حزب کارگر در نامه‌ای به مجله «نقد کتاب لندن» دوباره